

Nr 275.

Af herr **Hellberg**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

Ehuru erkänns måste, att Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag till lagar angående ordnandet af förhållandena mellan arbetsgifvare och arbetare genom lagrådets ingående granskning och uttalanden erhållit ett i åtskilliga punkter vida lämpligare innehåll än förslagen från början hade, förekomma dock ännu i förslagen flera stadganden, om hvilkas ändamålsenlighet öfver hufvud taget och särskildt med hänsyn till den ökade arbetsro och arbetstrefnad, som genom en lagstiftning på området borde åsyftas, måste anses i hög grad tvifvelaktigt. Med förbigående af en del sådana punkter, som sålunda enligt min åsikt böra undergå en förändring, hvilka säkerligen ock komma att gifva anledning till ändringsyrkanden, skall jag här inskränka mig till att påyrka ett ändringsförslag uti en enda viktig punkt.

Mina anmärkningar gälla närmast en bestämmelse uti de föreliggande lagförslagen, för hvars tillkomst och utförligare formulering lagrådets ledamöter bära det hufvudsakliga ansvaret. Huru ogärna jag än vill göra en direkt anmärkning mot lagrådets i mångt och mycket så utmärkta arbete, huru förmätet det än må anses, att jag vågar träda i opposition emot så kunnige och lagfarne män, nödgas jag dock förklara mig anse, att den uppfattning icke är riktig, som kommit till uttryck i deras uttalanden å sid. 158 och 159 i den kungl. propositionen samt i justitieministerns uttalande å sid. 195, och hvilken gifvit anledning till stadgandet i 8 § af förslaget till kollektivaftal, femte stycket, samt 7 § i förslaget till lag om vissa arbetsaftal. Jämväl synas mig motsvarande bestämmelser, som förekomma i 6 § af sistnämnda lagförslag, vara grundade

på en uppfattning, som icke är öfverensstämmande med de moderna åskådningarna på ifrågavarande område.

De satser, som lagrådets ledamöter här förklarar vara »själflara», må vara det på de områden, inom hvilka lagrådets medlemmar verkat, de må ock anses själflara inför det högre juridiska tänkandet i Sverige, men de äro icke riktiga, enligt hvad jag tror mig veta, enligt jurisprudencen uti en del länder, som i arbetslagstiftning hunnit längre än vi, och icke heller enligt vedertagen uppfattning bland arbetsgifvare och arbetare i utlandet och i Sverige.

För att endast anföra ett framför mig liggande vittnesbörd, vill jag meddela ett utdrag ur ett franskt domstolsutslag, sådant det i öfversättning återgifvits i en tidningsuppsats af en svensk socialpolitiker: »Arbetsgifvarne kunna *icke* åberopa det faktum, att dessa, förening tillhörande arbetare, *strejkat*, emedan *strejkrätten är af lagen erkänd* och dess begagnande i allmänhet *icke utgör laga skäl för upphäfvande af ett arbetsaftal.*» De individuella arbetsaftalen utgöra äfven enligt hos oss gängse uppfattning *icke* hinder för en strejk, där en sådan icke är olaglig eller aftalsstridig, en laglig strejk eller lockout bryter *icke* ett arbetsaftal. Herrar jurister hafva tydligen förbisett, att *lockouten* och *strejken* i och för sig — som ju äfven hos oss erkännas såsom lagliga stridsmedel inom vissa gränser — är *ett*, afskedande och afskedstagande i och för sig är något *helt annat*, ehuru dessa senare visserligen understundom kunna ske under sådana former, att de i verkligheten äro maskerade arbetsinställelser. Icke afser i allmänhet en arbetsgifvare, som finner sig nödsakad att göra lockout, att *afskeda* sina arbetare, och icke afse arbetare, som strejkå, i allmänhet att lämna sin anställning. Detta kan visserligen blifva *en följd* af konflikten, men den följer alldeles icke utan vidare och omedelbart af dess utbrott. För båda parterna, och i all synnerhet för arbetarne, vore ett lagfästande af den uppfattning, som herrar jurister här gjort gällande, synnerligen obekvämt. Tänkom oss en arbetsgifvare, exempelvis inom ett säsongyrke med knapp tillgång på yrkesskickliga arbetare, hvilken nödgas etablera lockout på order af sin organisation, om han därmed utan vidare skulle få anses hafva afskedat sina arbetare! Uti hvilket sämre läge än nu skulle han icke komma, när arbetet, kanske under den brådaste säsongtiden, åter skulle upptagas, för så vidt icke längre den allmänna uppfattningen — om undantagen skola vi icke tala — vore, att arbetsförhållandet fortfore och arbetarne hade att gå in på sina gamla platser. Eller en del äldre arbetare, som tjänat en arbetsgifvare troget i många år, och hvilka vid ett tillfälle för att ej vara »solidariska» följde sin organisations paroll om strejk, men därför skulle vara nödsakade att säga upp sina

platser, och därefter, då arbetet åter sattes i gång, möttes af svaret: »Ni hafva ju själfva sagt upp Edra platser, nu få Ni se Eder om, hvem som kan hafva användning för folk af Eder ålder.»

Till min tillfredsställelse kan jag ock konstatera, att en af lagrådets ledamöter, friherre Marks von Würtemberg ifrågasatt stadganden i anslutning till den allmänt gällande uppfattningen i detta afseende (jfr sid. 172 i den kungl. propositionen), ehuru herr justitieministern tagit bestämdt afstånd från dessa hans erinringar vid lagförslagets slutliga formulering. Friherre Marks von Würtemberg har dock här varit inne på en riktigare väg än hans kolleger.

Vidare är det allt annat än lämpligt, att uppsägningstiden för det individuella aftalet helt enkelt skulle upphöra genom att kollektivaftalet utlöpte, såsom i förslaget förutsättes. Därom torde dock arbetare- och särskildt arbetsgifvarerepresentanterna inom utskottet veta gifva så klart besked, att jag ej här behöfver närmare därvid uppehålla mig. Nej, hela detta juridiska åskådningssätt är nog, åtminstone ur praktisk synpunkt, oriktigt, det står troligen samman med den gamla uppfattningen om strejken såsom »ett löpande ur tjänsten» och den står, som sagdt, såvidt jag förstår, äfven i uppenbar strid såväl med den moderna rättsuppfattningen som med det praktiska lifvets behof.

De ofvan åberopade lagrummen måste därför enligt min mening helt och hållet utgå. Samtidigt må man i lagen införa *alla* erforderliga stadganden för att sätta bestämdast möjliga hinder och gränser mot öppna strider mellan arbetsgifvare och arbetare. Och i stället för att kombinera uppsägningstiden för det individuella aftalet med strejkrätten, med det kollektiva aftalets utlöpande etc., bör helt enkelt stipuleras — såsom genom 1899 års öfverenskommelse i Danmark är föreskrifvet — att *ingen* arbetsinställelse, vare sig maskerad eller öppen, *äfven för det fall att kollektivafstal ej är gällande*, får etableras med mindre motsidan därom blifvit genom skriftligt meddelande vederbörligen underrättad minst 7 à 14 dagar före den dag, då arbetsinställelsen skall träda i verket.

Med stöd af hvad jag sålunda anført, får jag vördsamt anhålla, att Riksdagen ville besluta

dels att § 8, femte stycket i förslaget till lag om kollektivafstal, samt § 6, tredje och fjärde styckena och § 7 i förslaget till lag om vissa arbetsafstal skola helt och hållet utgå;

dels att på lämpligt ställe i lag skola införas *dels* absolut förbud mot anordnandet af arbetsinställelse af

hvad slag det vara må med mindre motsidan därom blifvit genom skriftligt meddelande vederbörligen under rättad minst 7 dagar före den dag, då arbetsinstittelisen skall inträda, och *dels* lämpliga straffbestämmelser för den, som öfverträder detta förbud;

och får jag vördsamt anhålla, att vederbörande utskott närmare öfverväger och formulerar lämpliga stadganden i nu berörda afseenden.

Stockholm den 6 april 1910.

E. F. Hellberg.

Nr 276.

Af herr **Schotte**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.*

De genom Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 96 för Riksdagen framlagda förslag till lagar om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. fl. måste anses innebära en försökslagstiftning allena på förevarande område. Denna lagstiftningens karaktär har också kraftigt framhållits inom lagrådet.

Då jag i allo delar denna uppfattning, synes det mig också angeläget, att, om lagar på förevarande område antagas, detta allenast sker under försättning, att de gälla under viss tid. Efter den tid, som sålunda kan fastställas, borde deras gällande kraft upphöra, därest de ej, oförändrade eller med vissa ändringar, förnyades genom vederbörliga beslut. En dylik temporär giltighet af lagar må visserligen hittills vara för oss tämligen främmande, men den är dock ej alldeles enastående. Så t. ex. hafva lagarna om inskränkning i inmutningsrätten i vissa delar af Norrland antagits för viss tid och en